

Capitolul I

Analiza publicațiilor privind protecția datelor cu caracter personal

1. Analiza lucrărilor la tema monografiei publicate în România și Republica Moldova
2. Sinteza publicațiilor din alte state cu referire la protecția datelor cu caracter personal
3. Concluzii la Capitolul I

*

1. Analiza lucrărilor la tema monografiei publicate în România și Republica Moldova

Plecând de la necesitatea înțelegerii nevoii de elaborare și implementare în cadrul statal, în procesul penal, a cadrului normativ privind datele cu caracter personal, am considerat necesară o analiză corespunzătoare, chiar dacă nu există publicații sau analize la tema monografiei, prin trecerea în revistă a principalelor deziderate cu privire la datele cu caracter personal, expuse atât în lucrările științifice autohtone cât și în legile în vigoare privind protecția datelor cu caracter personal, cu care ne-am propus să începem analiza acestui subiect. Deoarece lucrări științifice fundamentale în domeniu nu există în Republica Moldova și România, s-a recurs la culegerea tezelor pertinente, indiferent de lucrările sau publicațiile în care acestea au fost expuse.

În Republica Moldova specificațiile autorului Adrian Roșu sunt referitoare la Instrumentul juridic internațional, respectiv „Convenția 108” pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal ce a fost semnată la nivelul Comisiei Europene în 28 ianuarie 1981, reprezentând unul dintre primele instrumente juridice

în domeniul datelor personale. Autorul relatează un aspect important la studiul nostru, în sensul că, „aceasta atrage după sine responsabilitate și protejează persoanele fizice de abuzurile care pot apărea la colectarea și prelucrarea datelor”¹. De asemenea, același autor Adrian Roșa specifică despre tratatul internațional faptul că „interzice prelucrarea unor categorii speciale de date ale persoanei precum: datele cu caracter personal referitoare la sănătate sau la viața sexuală, condamnările penale etc.”²

Autorii Constantin Lazari și Constantin Lazari au menționat cu privire la aplicarea protecției datelor cu caracter personal în Republica Moldova și au detaliat, în vederea înțelegerii de noi reguli: „indiferent dacă deschidem un cont bancar, dacă creăm un cont pe un site (...), transmitem informații vitale, cum ar fi numele, adresa, nr. cardului”³. Își puneă întrebarea: „Ce se întâmplă cu aceste date?, Ar putea ajunge ele pe mâini rele?, Care sunt drepturile în ceea ce privește informațiile cu caracter personal? etc.”⁴

Societatea, cetățenii nu cunosc aceste drepturi, nu au siguranța protejării datelor cu caracter personal în nici un domeniu, nici în cel aplicabil procedurilor penale. Așa cum opina și autorul, menționăm că organele de urmărire penală și instanțele de judecată colectează și gestionează informații cu caracter personal ale părților și „au obligația de a le proteja împotriva abuzurilor și de a respecta anumite drepturi ale deținătorilor datelor care sunt garantate de UE și CoE”⁵. Așa cum conchidem și noi, autorul menționa și relata despre aceste persoane: „au dreptul de a formula plângeri și obține remedii în cazul în care datele lor sunt utilizate abuziv”⁶.

În analiza publicațiilor trebuie să menționăm și relatările autorului Manolea Bogdan care specifică pentru Republica Moldova: „nivelul nesatisfăcător de protecție a datelor personale pe toate palierele. Fără modificările legislației actuale protecția efectivă a datelor personale rămâne

¹ Adrian Roșa, *Protecția Datelor cu Caracter Personal. Reglementari la nivel internațional ale domeniului*, În: Tribuna Tănărului Savant, nr. 3(18), septembrie 2010, Chișinău, p. 59-60. disponibil: <http://akademos.asm.md/files> [accesat: 25.11.2018].

² *Ibidem*.

³ Constantin Lazari, Constantin Lazari, *Aspecte legislative privind Protecția Datelor cu Caracter Personal*, Institutul de Relații Internaționale din Moldova, Relații internaționale. Plus. În: Revista științifico-practică nr. 2(8) din 2015, p. 229. disponibil: aap.gov.md/files/publicatii/ri+/arhiva/8.pdf [accesat: 15.02.2019].

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

un deziderat pe hârtie”⁷. În plus, autorul consideră obligatorie implicarea mult mai activă din partea celorlalte instituții ale statului care prelucrează date cu caracter personal: „Instituțiile trebuie să-și conștientizeze problemele legate de acest subiect și rolul lor intern în rezolvarea acestora în mod activ”.⁸

În calitate de repere teoretice ale monografiei au servit și publicațiile semnate de Ostavciuc Dinu, care ne-au permis nu numai să ne lansăm în dezbateri teoretice, dar și să dezvoltăm unele idei promovate de acest autor. „Dreptul la protecția acestor date este o garanție procesuală atât internațională, cât și internă. Protecția datelor cu caracter personal face parte din viața privată a persoanei și, respectiv, este garantată de art. 8 CEDO. Cu toate acestea există opinii care consideră că, dreptul la protecția datelor cu caracter personal este un drept separat, privit cu mult mai larg decât dreptul la viața privată”.⁹

Autorul Sergiu Bozianu se referă la prelucrarea datelor cu caracter personal în procesul penal ca urmare a activităților desfășurate cu privire la măsurile speciale de investigații și opina personal.”¹⁰. S-a referit la „vizualizarea unor imagini video, foto, ascultarea în public, în privat de în acest sens: „cad sub incidența regimului juridic al Legii privind protecția datelor cu caracter informații audio, sau prin voce, păstrarea unor documente pe suport de hârtie etc.”¹¹

Sușținem pe deplin opinia autorilor Sârcu Diana și Rusu Valentin¹² referitor la noțiunea de drept care îl consideră complex și dinamic la toate evoluțiile de până în prezent în cadrul căruia protecția datelor cu caracter

⁷ Bogdan Manolea, *Protecția Datelor cu Caracter Personal în contextul dialogului privind liberalizarea regimului de vize și negocierii viitorului acord de asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană*, Casa Editorial-Poligrafică, „Bons Offices” mai 2011, p. 4. disponibil: <https://ro.scribd.com/document/214821399Studiu-Protecția-Datelor-cu-Caracter-Personal-in-Republica-Moldova-2011> [accesat: 14.11.2018].

⁸ *Ibidem*.

⁹ Dinu Ostavciuc, *Protecția datelor cu caracter personal în procesul penal – analiza doctrinei și standardele UE*. În: European integration through the strengthening of education, research, innovations in Eastern Partnership Countries. ediția 2, 16-17 mai 2022, Chisinau. Chișinău: 2022, p. 77.

¹⁰ Sergiu Bozianu, *Caracteristica juridico-penală a inviolabilității vieții personale*, În: Revista Nationala de Drept din Chișinău, Republica Moldova, nr. 11 din 2016, p. 53. disponibil: <https://ro.scribd.com/document/510271571/Articol-S-Bozianu-2> [accesat: 14.11.2018].

¹¹ *Ibidem*.

¹² Diana Sârcu, Valentina Rusu, *Conceptul de date cu caracter personal și categoriile de date personale protejate în cadrul Consiliului Europei*, În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale din Chișinău, Republica Moldova, 2011, nr. 3, p. 6-7. disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/1.Concepte%20de%20date%20cu%20caracter%20personal.pdf [accesat: 25.11.2018].

personal „a generat ambiguități, prin faptul că a depășit ritmul de evoluție al doctrinei juridice”¹³.

După cum subliniau aceiași autori „reglementările internaționale ce au ca finalitate protecția datelor cu caracter personal au meritul de a uniformiza legislațiile interne, elaborând principiile (...) datelor personale”¹⁴. În acest sens, susținem pe deplin opinia autorilor care au concluzionat, făcând referire asupra amenințării intimității, situația în care „ființa umană este în permanență scanată, filmată”¹⁵, opinând că „devine tot mai stringentă necesitatea de a delimita cu exactitate sfera vieții private a individului și datele ce îl privesc”¹⁶.

În acest sens, în opinia autorilor Gheorghe Avornic și Veronica Mocanu susțin că „dreptul protecției datelor cu caracter personal” este constituit din „totalitatea normele juridice care stabilesc căile și mijloacele de apărare care la nevoie pot fi impuse prin forța de constrângere a statului”¹⁷. Legat de procesul penal, autoapărarea specificată de autori „o privesc ca una dintre modalitățile de exercitare a apărării datelor cu caracter personal”¹⁸. Aceasta este „percepută ca un set de acțiuni a persoanei vizate, îndreptate spre preîntâmpinarea prejudicierii datelor sale personale sau acțiuni legate de recunoașterea și recompensarea prejudiciului suferit”¹⁹. Ca exemplificare a acțiunilor de apărare preventive, autorii menționau „exercitarea cu diligență a drepturilor, realizarea controlului asupra oricărui proces de prelucrare de date, verificării scopului prelucrării etc.”²⁰.

Legat de dreptul părților în procesul penal cu privire la protecția datelor cu caracter personal, prezentăm opinia autoarei Veronica Mocanu legat în acest sens de rolul statului în realizarea lui, în care se susțin obligații ale statului, „să implementeze și să asigure existența unor mecanisme de realizare”²¹. Cu privire la dreptul la viață privată aceeași autoare specifică că individul este proprietar al datelor care-l

¹³ Diana Sârcu, Valentina Rusu, *op. cit.*, p. 6-7.

¹⁴ *Ibidem.*

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ Gheorghe Avornic, Veronica Mocanu, *Realizarea Dreptului la Protecția Datelor cu Caracter Personal*, În: Revista Națională de Drept – nr. 9 din 2012, p. 2.

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ *Ibidem.*

²¹ Veronica Mocanu, *Dreptul la Protecția Datelor cu Caracter Personal: Esență și Conținut*, În: Revista Institutului Național de Justiție – nr. 3 din 2014, p. 49. disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/36001 [accesat: 10.01.2019].

individualizează și astfel spus „este în drept să știe cine, pentru ce și în ce condiții urmează să folosească atributele sale sau chiar imaginea sa”²².

Într-o altă ordine de idei, Natalia Rusu²³, în urma analizelor și studiului efectuat, a menționat despre existența anonimizării datelor cu caracter personal în mod excesiv în hotărârile judecătorești din Republica Moldova, care au creat în acest fel bariere drepturilor cu privire la accesul la informații de interes public. Înțelegând nevoia de aplicare a celor 2 drepturi, autoarea a studiat prevederile noului Regulament UE 679/2016, și a constatat că acest nou Regulament „nu conferă claritate în vederea asigurării protecției datelor cu caracter personal, și a accesului la informații de interes public”²⁴.

În acest sens, în accepțiunea autoarei, ca motto a „dreptului la viață privată și protecția datelor cu caracter personal”, noțiunile „nu sunt pe deplin înțelese de către actorii implicați în prelucrarea datelor cu caracter personal”²⁵ și a specificat: „Republica Moldova urmează să ofere garanții concrete de securitate a datelor cu caracter personal, cu aplicarea principiilor și încorporării confidențialității la toate etapele”.²⁶

Putem spune că datorită dezvoltării tehnologiilor, statele conștientizează riscul răspândirii datelor cu caracter personal, asigurând cadrul legislativ necesar tocmai în vederea sprijinului acordat societății de a nu se ajunge la anarhie. În acest sens, autorul Alexandru Țărnă opina despre accesul la datele personale că „rămâne a fi domeniul cel mai vulnerabil pentru abuzuri din partea autorităților sau terților”²⁷, subliniind că „se resimte nevoia de a interveni legal și instituțional în sensul unei reglementări mai eficiente a activității date”²⁸. Același autor susține că încălcările ajunse în fața CtEDO ce privesc dreptul la viața privată și a

²² *Ibidem*.

²³ Natalia Rusu, *Analiză tematică: Protecția Datelor cu Caracter Personal vs Accesul la Informații Publice. Jurisprudența europeană și practici naționale*, IPRE (Institutul pentru Politici și Reforme Europene), Chișinău, Republica Moldova, nr. 1 din 25 iunie 2018, p. 4. disponibil: <https://ipre.md/2018/06/25/analiza-tematica-protectia-datelor-cu-caracter-personal-vs-accesul-la-informatii-publice-jurisprudenta-europeana-si-practici-nationale/> [accesat: 18.11.2020].

²⁴ Natalia Rusu, *op. cit.*, p. 4.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Alexandru Țărnă, *Jurisprudența CtEDO în materia colectării datelor cu caracter personal*. În: *Relații Internaționale*. Plus, nr. 2(20)/ 2021, p. 103. disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/ibn_search_result?data_search_0=Jurispruden%C8%9Ba+CtEDO+%C3%AEn+materia+colect%C4%83rii+datelor+cu+caracter+personal&metadata_0=key_title_abstract&from=2020&to=2022 [accesat: 24.06.2022].

²⁸ *Ibidem*.

încălcărilor privind protecția datelor cu caracter personal în procesul penal, „se datorează aplicării defectuoase a legislației naționale de către organele de drept și în special cele polițieneste”²⁹ și, prin urmare, consideră „absolut necesară o reconfigurare a întregii arhitecturi de operare cu datele cu caracter personal de către instituțiile de forță din Republica Moldova”³⁰.

Nu putem trece cu vederea și relatările autoarei Natalia Suceveanu cu referire la aplicarea rețelei de telefonie fixă, telefoniei mobile, accesului la Internet, poștei electronice și telefoniei prin Internet, prevăzute de Directiva 2006/24/CE. În acest sens, autoarea specifică o prevedere din Directivă în care „se interzice păstrarea datelor care dezvăluie conținutul comunicației”³¹, cu toate că „statele membre au obligația de a asigura că datele sunt păstrate pe perioade de cel puțin 6 luni și de cel mult 2 ani”³², așa cum se prevede în textele aceleiași Directive. Suntem de acord cu faptul că „divulgarea datelor cu caracter personal trebuie (...) controlată (...) așa cum judecătorul trebuie să dispună asupra interceptărilor, listingurilor telefoanelor și înregistrărilor convorbirilor”³³.

Teodor Cârnaț și Ion Cobîșenco rețin că „statul în procesul de colectare și difuzare a datelor cu caracter personal trebuie să țină cont de scopul real care-i permite aceste acțiuni”³⁴. Totodată, aceiași autori au opinat despre aceasta că „orice deviere de la caracterul general și de la scopul legal urmează a fi calificate ca o imixtiune în viața privată a persoanelor vizate”³⁵.

Totodată, menționăm și teza de doctor în drept semnată de Aricov Gheorghii³⁶. Acesta tratează profund problemele juridico-penale apărute la

²⁹ Alexandru Țărnă, *op. cit.*, p. 103-104.

³⁰ *Ibidem.*

³¹ Natalia Suceveanu, *Invalidarea Directivei 2006/24 CE de către Curtea de Justiție a UE-Decizie bombă în favoarea Protecției Drepturilor Omului*, În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2014, nr. 8, p. 39-40.

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

³⁴ Teodor Cârnaț, Ion Cobîșenco, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind dreptul la viață privată și de familie*, În: *Revista Națională de Drept*, nr. 3/2017, p. 13. disponibil:

[dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1548/11_19_Jurisprudenta%20Curtii%20\[accesat: 24.06.2022\].](https://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1548/11_19_Jurisprudenta%20Curtii%20[accesat: 24.06.2022].)

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ Ариков Георгий, *Аспекты неприкосновенности частной жизни в уголовном законодательстве Республики Молдова. диссертация на соискание ученой степени доктора права по специальности 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право*, Кишинэу, 2014, p. 160. (Aricov Georghii, „Aspecte ale inviolabilității vieții private în legislația penală a Republicii Moldova. Teză de doctor în drept, specialitatea 554.01 - Drept penal și drept execuțional penal, Chișinău, 2014). disponibil: <https://dropdoc.ru/doc/381177/moldavskij-gosudarstvennyj-universitet> [accesat: 20.06.2019].